

JOSEP LLUÍS BARONA VILAR (2021). *Nutritional Policies and International Diplomacy. The impact of Tadasu Saiki and the Imperial State Institute of Nutrition (Tokyo, 1916-1945)*. Berlín: Peter Lang, European Food Issues, vol. 16, 239 p. ISBN: 978-2-8076-1153-5

Al llarg de les primeres dècades del segle xx el conegut com a «problema alimentari» es va incorporar a les agendes d'organismes supranacionals, com la Societat de Nacions, i de molts governs nacionals. En prendre consciència de la importància d'una nutrició adequada per a garantir la salut, l'escomesa del repte de la fam i la malnutrició, en qualsevol de les seues manifestacions, es va convertir en una prioritat.

La monografia objecte de ressenya permet apropar-se, a partir del cas japonès, a tot aquell procés i conèixer quins foren els paràmetres que guiaren els inicis de les polítiques contemporànies de nutrició comunitària. La recerca del professor Josep Lluís Barona, fonamentada en una extensa i completa utilització dels fons documentals disponibles en els arxius de la Societat de Nacions, la Fundació Rockefeller o el National Institute of Health and Nutrition de Tòquio, entre d'altres, ajuda a entendre la dimensió i la importància econòmica, política, cultural i sanitària que va adquirir la nutrició.

L'anàlisi de l'experiència japonesa en fer front als reptes alimentaris i nutricionals il·lustra molt bé la complexitat de l'entramat d'apropaments nacionals i transnacionals que es varen produir. Així com les tàctiques de diplomàcia cultural que buscaven l'intercanvi d'idees a través de la promoció de la cultura pròpia i afavorien estratègies de colonització cultural i científica, tal com es pot comprovar al llarg dels huit capítols que conformen la monografia i de manera particular en el primer d'ells, titulat: «Nutritional policies and international diplomacy: soft power in favour of Japanese prestige».

Els capítols segon, tercer i quart estan dedicats a explicar el context demogràfic i epidemiològic del Japó de les primeres dècades del segle xx; com va tenir lloc el procés de modernització sanitària, en incorporar els paràmetres de la medicina científica occidental de la mà

dels organismes internacionals; així com la cultura alimentària que, al voltant de l'arròs, explicava la prevalença de malalties de carència com el beri-beri i altres problemes relacionats amb la malnutrició. Resulten molt aclaridores les referències al paper que jugava aquesta última a l'hora d'explicar l'elevada incidència de malalties infeccioses d'etiologia social que, com passava amb la tuberculosi, estaven associades als cercles viciosos de misèria, fam i malaltia.

Una vegada establert aquest marc introductor, el professor Barona analitza la resposta institucional als problemes i reptes de naturalesa alimentària, fent servir com a fil conductor moltes de les activitats i iniciatives que va liderar el científic Tadasu Saiki. Les seues contribucions tingueren un destacat protagonisme, tant en els avançaments en matèria de nutrició aplicada com en el reconeixement acadèmic que va assolir la disciplina. L'Institut de Nutrició que va posar en marxa el 1914 el mateix Saiki es convertia en 1920 en un institut de caràcter estatal, amb la recerca i el disseny de les polítiques nutricionals com a dos de les seues funcions més destacades.

Tadasu Saiki comptava amb una sòlida trajectòria com a investigador en el camp de la química fisiològica, primer a l'Institut Kitasato de Tòquio i amb posterioritat a la Universitat de Yale (EUA), on es va doctorar i es va convertir en investigador de la Sheffield Research School de la mà de Lafayette B. Mendel. En tornar al Japó es va fer càrrec de la direcció del Sanatori Antituberculós de Kanasugi (Tòquio), una circumstància que li va permetre aplicar els coneixements adquirits a l'àmbit de la nutrició i implantar pautes de teràpia nutricional.

De fet, amb la consolidació de l'Institut Estatal Imperial de Nutrició, Tadasu Saiki es va convertir en un referent en l'àmbit de la nutrició i l'Institut, en un dels centres de major prestigi a nivell internacional, tant per les seues recerques bàsiques, relacionades amb la fisiologia de la nutrició, com pels avenços en matèria de dietètica i epidemiologia nutricional o les activitats relacionades amb la formació i la transferència de coneixement, a través de la figura dels experts.

L'autor també dedica un capítol final a analitzar l'impacte que va tenir la Segona Guerra Mundial, no sols sobre el funcionament en si de l'Institut Estatal Imperial de Nutrició i la seua agenda d'activitats, sinó també en les polítiques alimentàries i nutricionals que intentaren abordar els problemes que sorgiren durant el conflicte bèl·lic i la postguerra, moltes d'elles impulsades per les autoritats americanes i amb criteris diferents als que estigueren presents fins a l'esclat del conflicte.

En definitiva, es tracta d'un estudi monogràfic referit al cas de Japó que il·lustra molt bé la dimensió que tingueren els problemes de fam i malnutrició durant el període d'entreguerres i les directrius que guiaren el seu abordatge, així com el paper que va jugar en el context internacional. La solidesa de l'aparell crític que acompanya el text i la capacitat de l'autor per entrellaçar la diversitat de determinants que estan darrere del binomi alimentació-nutrició, li atorguen un valor afegit i la converteixen, com assenyalàvem a l'inici, en una

referència historiogràfica obligada, en abordar, sobretot, les claus que definiren l'inici de les polítiques contemporànies de nutrició comunitària.

Josep Bernabeu-Mestre
Grup Balmis d'Investigació en Història de la Ciència, Cures en Salut i Alimentació
Director acadèmic de la Càtedra Carmencita d'Estudis del Sabor Gastronòmic
Universitat d'Alacant